

Kossuth bebörtönzésének 100. évfordulója

Alkotmányfelforgatás, lázítás volt a vád: büntetése halál — „Május elseje a szabadonbocsátás, az öröm és kiengesztelődés ünnepe“

„... F. hó 4-ről 5-re virradó éjjeli 1 óra tájban Eötvös József Kir. Fiscalis, egy Kapitány, egy Strázsamester és számos katonák társaságában, a Zugligetben, hol két hét óta orvosi javaslat következtében kint lakott, (Kossuth Lajos,) elfogatattván, Budára, a Várban levő katonai lak-tanyába vitetett s reggeli 4 óra tájban ugyan azok által Pesti szállásán, (a Fürdő uccában, a Kávéforrás II-ik emeletén,) irományai s levelei is elfogattak, — mit tisztelt levelezőinek, különösen pedig az öt megbízó Ns. Megyéknek alázatosan tud-tukra adni kötelességének ismeri az atya, — Pest, Május 6. 1837. — Kossuth László.“

Ezekkel a sorokkal végződtek azok a levelek, melyekben Kossuth Lajos édesapja értesítette a megyéket és más érdekelteket fia elfogatásáról — éppen 100 évvel ezelőtt.

Hárman szavaztak ötévi börtönre, — a többség három évre

Huszonkét hónapot töltött Kossuth szigorú vizsgálati fogságban, amíg 1839 február 23-án a királyi ítélőtábla, az ellenzéki követből alnádorrá, cs. és kir. tanácsossá lett Somssich Pongrác elnöklete alatt, Végh Ignác ítélőmester előadásában, meghozta ítéletét, amikor is a vádat Beöthy Sándor, a királyi jogügyek igazgató képviselte, míg a védőiratokat Benyovszky Péter fiskális szerkesztette.

A hosszú vizsgálat, a tárgyalás és az ítélethozatal is, ahogy azokat dr. Pompéry ismereti, a szóbeliségre alapított mai büntető eljárástól teljesen eltérően, a háború előtti törvényszéki polgári perekben folytatott periraváltásos eljárásra emlékeztetően folyt le. A védelemnek a jogtalan letartóztatásra alapított panaszát úgy tárgyalták, mint polgári ügyekben a pergátló kifogást. S mert a vád képviselője a nemesi rendbe tartozó Kossuthnak törvényellenesen, ítélet előtt történt letartóztatását indokolni nem tudta — minduntalan azt kifogásolta, hogy a vádlott védője már belebocsátkozott a per érdemébe, a tulajdonképeni védelembe s így pergátló kifogást nem tehet.

A vád súlyos volt: „Titkos társaságban való részvétel — V. Ferdinánd király és József nádor parancsával szemben tanúsított engedetlenség — az alkotmány felforgatására, a királyi méltóság és törvényes tekintély legyalázására irányuló lázítás. Büntetése halál.“ Mindez pedig azért, mert Kossuth az Országgyűlést Tudósítások folytatásaként, tilalom ellenére, 1836 július elsején megindította kéziratos lapját, a Törvényhatósági Tudósításokat s lekötölte abban a megyei gyűlések szónokainak a különös részletességgel az ellenzéki szónokoknak beszédeit.

Az ítélőtábla a váddal szemben sok enyhítő körülményt vett figyelembe — így, hogy Kossuth a lappal kenyerét akarta megkeresni —, hogy még fiatalember, akit könnyen elragad az indulat —, hogy sokak biztató pártfogása tévedésbe ejtette. De az ítélet még így is súlyos volt: három szavaztak ötszentesdi börtönre, a többség azonban, köztük az elnök is, három esztendőre, ami az ítélet kihirdetésétől számítandó.

„Állítsanak hóhérintézetet a pesti piacon . . .“

Nem szabad a bírák ítéletét a mai idők szemével néznünk. A magasállású, nagytekintélyű, idős, konzervatív bírák előtt a vagyontalan kismeme — aki mint a távollevők követe az elmúlt országgyűlésben jogokat

sem gyakorolhatott és ellenzékieskedését kézzel frott lapjában élte ki — alig jelentett többet, mint ma a Tábla, vagy Kúria büntető tanácsai előtt egy ellenzéki újságíró, vagy agitátor. Népszerűsége fokozta veszedelmességét. S ha a Törvényhatósági Tudósításokban lekötött baloldali szónoklatokat a meggyűléseken mások tartották is, mégis Kossuth volt az, aki az elröppenő szóknak maradandóságot és országos nyilvánosságot szerzett. Ahogy az akkori kormányt ezek a beszédek bírálták, azt ma sem tűrné egy kormány se.

„... Minek ez a komédiázás? Csak állítsanak hóhérintézetet a pesti piacon s csapassák le minden figurázás nélkül a szabadon szólók, vagy gondolkodók fejét.“

„... Mint róka és farkas kergetik az embereket, úgy hogy valóban ez inkább bármely napkeleti szarnoki tartományban, mint szeldisszelgél kérkedő kormányunkhoz illenek . . .“

Vannak népek, kik fejedelmöket földönfutóvá teszik, kik a minisztereket börtönre vetik, kiknél a fejedelem nem mer másképp, mint vassal bélelt kotsikon kimenni . . .“

Ilyeneket írt a Törvényhatósági Tudósításokban Kossuth.

A hétszemélyes tábla, ahova az ügy felebbezés folytán került, gróf Sziráky Mózes országbíró elnöklete alatt 1839 március 2-án hozott ítéletével Kossuth büntetését e naptól számítandó négy év börtönre emelte fel.

Bukik gróf Pálffy kancellár, szabadul Kossuth

A nemzet igazi gondolkozását visszatükröző reform-politikusok indulatait az ítélet annál inkább felzaklatta, mert az országgyűlési ifjak ugyancsak törvénytelen letartóztatása és elfitélése, báró Wesselényi perbejoga és még vagy húsz politikai per s nem utolsó sorban az elmúlt országgyűlés tárgyalásainak sikertelensége a hűrt már túlfeszíték.

Am közeledett az új országgyűlés ideje. A bécsi kormánynak ujoncokra volt szüksége. A nemzetet meg kellett békéltetni.

A közvélemény a törvénytelen letartóztatásokért gróf Pálffy Fidél kancellárt okolta — és méltán — s Metternich jónak látta őt meneszteni. Ugyancsak távoznok kellett az ítélőtábla s a hétszemélyes tábla elnökeinek is.

V. Ferdinánd jelenlétében, 1839 június 6-án nyílt meg ünnepélyesen az új országgyűlés, melynek ellenzéke a királyi javaslatok tárgyalása előtt a nemzet sérelmeinek orvoslását, a sajtó- és szólásszabadság elismerését követelte. Az erre irányuló javaslatot a felsőház aulikus többsége huszonkétzer szavazta le és küldte vissza az alsóházhoz. Közül egy éven át minden közvetítő megoldás lehetetlennek látszott. Végre 1840 május 1-én József nádor bejelentette a két Háaz együttes ülésében, hogy a király elrendelte a politikai bűncselekmények miatt elfogottak szabadonbocsátását s a folyamatban levő politikai perek megszüntetését és királyi ígéretet tett a sajtó- és szólásszabadság tekintetében.

„E jelentés május első napját a közönséges öröm és kiengesztelődés ünnepévé szentelte“ — írja Horváth Mihály. Kossuthot diadalmenetben vitték budai börtönéből szülei lakásába.

A Törvényhatósági Tudósításokat Kossuth engedélyével újból kiadta 1879-ben Földváry Mihály, Pestmegye alispánja s hogy a könyv megjelenését biztosítsa, előfizetési felhívást bocsátott ki.